

JAK DLOUHO JEŠTĚ CHCEŠ zneužívat naši trpělivost, Catilino? Jak dlouho si s námi ještě budeš v tomhle svém pomnutí smyslů zahrávat? Kam až tě dožene tvá opovázlivost neznající zábran? Ani trochu neotřásla tvým klidem posádka, která v noci obsadila Palatium, ani hlídky po městě, ani zneklidnění národa, ani sběh všech řádných občanů, ani to, že bylo pro zasedání senátu vybráno toto místo, nejbezpečnější na světě, ani pohledy a výraz tváře zde přítomných senátorů? Nechápeš, že jsou tvé úmysly odhaleny, nevidíš, že je tvé spiknutí spoutáno už tím, že tito všichni o něm vědí? O kom z nás se domníváš, že neví, co jsi dělal v noci na dnešek a co v noci na včerejšek, kde jsi byl, které lidi jsi svolal, jaký plán sis vymyslel?

Jaká je to doba, jaké mravy! Senát o tom ví, konsul to vidí, a přesto tenhle člověk žije, a nejen že žije, ale dokonce ještě přichází do senátu, účastní se jednání o věcech týkajících se státu, označuje a pohledem určuje mezi námi ty, které dá zavraždit. Avšak nám statečným mužům se zdá, že děláme dost pro republiku, jestliže se vyhýbáme vzteklosti a vražedným zbráním tohohle individua.

Už jsi měl být dávno z konsulova rozkazu veden na smrt, Catilino, tebe měly postihnout rány, které už tak dlouho připravuješ na nás.

Jeden z nejvýznamnějších mužů, Publius Scipio, pontifex maximus, dal jako soukromá osoba zabít Tiberia Graccha, který podkopával základy státu v míře ne příliš nebezpečné, a my konsulové budeme dál snášet Catilinu toužícího zpusťošit vražděním a požáry celý svět? A to nechávám stranou ony události příliš staré, třeba jak Gaius Servilius Ahala vlastní rukou zabil Spuria Maelia usilujícího o převrat. Platilo kdysi v naší republice za mužný čin — opravdu tomu tak bylo —, aby stateční muži stáhli

ostřejšími tresty zhoubného občana než nejkřutějšího nepřitele.

Máme, Catilino, usnesení senátu proti tobě, přísne a pádné, neschází republice rozvaha a moc tohoto shromáždění; kdo jí schází, to jsme my konsulové, říkám to otevřeně.

Senát se kdysi usnesl, aby konsul Lucius Opimius hleděl, aby stát neutrpěl nějakou škodu. Neuplynula ani noc, a pro pouhé podezření ze vzpoury byl zabít Gaius Gracchus, jehož otec, děd i další předkové patřili k nejslavnějším. Stejně byl poslán na smrt bývalý konsul Marcus Fulvius i se svými syny. Podobným usnesením senátu byla republika světena konsulům Gaiovi Mariovi a Luciovi Valeriovi. Nechala snad na sebe jediný den čekat smrt tribuna lidu Lucia Saturnina a praetora Gaia Servilia, trest uložený státem?

Naproti tomu my už dvacátý den trpíme, aby ztrácela své ostří plná moc, kterou nám zde přítomné shromáždění dalo. I my totiž máme takové usnesení senátu, ovšem schované v archivu jako meč v pochvě, a podle tohoto usnesení senátu by se slušelo, abys byl okamžitě zbaven života, Catilino. Ty však žiješ, a žiješ ne proto, abys odložil svou opovázlivost, ale abys ji ještě posílil.

Otcové a přisedlíci, mou snahou je být mírný, ale mou snahou je také, abych se v tak velkém nebezpečí pro stát neukázal nedbalý; musím ovšem sám sebe obvinít z nečinnosti a lhostejnosti.

V samotné Itálii je tábor, jehož cílem je boj proti římskému národu, je umístěn v strategicky nejdůležitějším místě Etrurie, den ze dne roste počet nepřátel, avšak nepřátelského vůdce, vrchního velitele tohoto tábora, vidíte uvnitř hradeb Říma, dokonce v samotném senátě, jak bezustání usiluje o rozklad republiky zvnitřku. Dám-li tě, Catilino, okamžitě zatknout a popravit, myslím, že se budu muset spíš bát toho, aby mi všichni dobří neřekli, že jsem to udělal příliš pozdě, než aby mi někdo nevytkl, že jsem postupoval příliš krutě. Já se však stále ještě z určitého důvodu nedokážu přinutit, abych udělal to, co se mělo udělat už dávno. Budeš popraven teprve tenkrát, až už bude vylou-

čeno, že by se našel někdo tak nešlechtný, tak zkažený, tak tobě podobný, který by nepříznal, že se to stalo po právu.

Dokud se tě jediný člověk odváží hájit, budeš žít, avšak budeš žít tak, jak žiješ teď, ze všech stran sevřenými četnými a silnými strážemi, abys nemohl učinit jediný krok proti bezpečnosti republiky. Budou tě také pozorovat a střežit oči a uši mnoha lidí, aniž bys o tom měl tušení, tak jako to dělaly až dosud.

Nač vlastně ještě čekáš, Catilino, jestliže noc nemůže temnotami zahalit zločinné schůzky a soukromý dům udržet ve svých zdech hlasy spiklenců, jestliže je všechno osvětleno, jestliže všechno vychází najevo? Dej na mne, změň už tyhle své plány a zapomeň na vraždění a požáry. Jsi svírán ze všech stran; nad slunce jasnější jsou nám všechny tvé záměry, a můžeš je teď se mnou přehlédnout.

Vzpomínáš si? Dvacátého prvního října jsem v senátu oznámil, že Gaius Manlius, společník a vykonavatel tvých drzých plánů, vystoupí vojensky určitého dne, a tím dnem že bude 27. říjen. Měl jsem pravdu, Catilino, nebo ne? A to nejen pokud jde o čin tak dalekosáhlého dosahu, tak hrozný, tak neuvěřitelný, ale dokonce i pokud jde o samotné datum, což je ještě mnohem podivuhodnější! Dále jsem v senátě řekl, že jsi stanovil vraždění optimátů na 28. říjen, na den, kdy mnoho předních občanů uteklo z Říma ani ne tak proto, aby zachránili svůj život, jako proto, aby znemožnili uskutečnění tvých záměrů. Můžeš popřít, že ses právě v ten den, sevřen ze všech stran mými strážemi a mou bdělostí, nemohl ve své protistátní činnosti ani hnout, ačkoli jsi říkal, že se po odchodu ostatních spokojíš povražděním nás, kteří jsme ve městě zůstali?

A co tohle? Když ses spoléhal na to, že se právě i. listopadu zmocníš nočním útokem Praeneste, nemusil jsi vzít na vědomí, že byla ona kolonie na můj rozkaz zabezpečena mými posádkami, mými strážemi, mými hlídkami? Nic z toho, co děláš, oč usiluješ, o čem uvažuješ, nemůžeš přede mnou utajit tak, abych se o tom nejen nedověděl, ale abych to neviděl a nepřišel tomu na kloub.

Projdi konečně se mnou onu předposlední noc; hned poznáš, že já bdím mnohem pozorněji, abych republiku zachránil, než ty, abys ji zničil. Tvrdím, že jsi v noci na věcerejšek přišel do Srpské ulice — budu mluvit naprosto otevřeně — do domu Marca Laezy a že se tam sešlo větší množství dalších zločinců stejně šílených. Odvážíš se to popřít? Proč mlčíš? Já ti to dokážu, budeš-li to zapírat. Vždyť vidím přímo tady v senátě některé z těch, kteří tam byli s tebou.

Nesmrtelní bozi! V jakém světě to jsme? Jakou vládu to máme? V kterém městě to žijeme? Zde, přímo mezi námi, otcové a přísedící, v tomto nejposvátnějším a nejvážnějším poradním sboru na světě jsou lidé, kteří uvažují o záhubě nás všech, o zkáze tohoto města a dokonce celého světa. Já konsul se na ně dívám a ptám se jich na jejich názor stran správy státu a ještě ani hlasem nezraňuji ty, které jsem měl dát odstranit ocelí.

Ty jsi tedy byl oné noci u Laezy, Catilino, rozděloval jsi Itálii na části, určoval jsi, kam má kdo jít, vybíral jsi, kdo má zůstat v Římě a koho vezmeš s sebou, označoval jsi jednotlivé čtvrti města, kde měly být založeny požáry, ujišťoval jsi, že i ty sám už jsi připraven k odchodu, a tvrdil jsi, že ovšem musíš ještě chvíli počkat, protože já jsem ještě naživu. Našli se dva římstí jezdcí ochotní zbavit tě této starosti a slíbili, že mě ještě téže noci krátce před svítáním v mém loži zabijí.

Toble všechno jsem se dověděl hned po rozpuštění vaší schůzky; zajistil jsem a zabezpečil svůj dům početnějšími strážemi, nedovolil jsem vstup těm, které jsi ke mně poslal, aby mi složili ranní pozdrav — přišli právě ti, o nichž jsem už předem řekl řadě významných mužů, že ke mně v tu dobu přijdou.

Takové to tedy je, Catilino, a proto pokračuj v započaté cestě, vyjdi už jednou z města, brány jsou otevřeny, dej se na pochod. Už příliš dlouho po tobě jako po svém vrchním veliteli touží onen tvůj tábor, jemuž velí Manlius. Vyveď s sebou i všechny své přívržence, a ne-li všechny, aspoň co největší počet; očisti město. Zbavíš mě velkého strachu, jen

když mezi mnou a tebou budou hradby. S námi už nemůžeš déle žít, nesnesu to, nestřpím, nedovolím.

Musíme být velmi vděční nesmrtelným bohům a obzvláště tě právě tomuto Iovovi Zastaviteli, nejstaršímu strážci našeho města, za to, že jsme už tolikrát šťastně vyvázli ze spárů tohoto netvora, tak odporného, tak hrozného, tak nepřátelského našemu státu. Blaho naší republiky nesmí být víckrát vystaveno nebezpečí kvůli jedinému člověku. Dokud jsi, Catilino, chystal nástrahy jen proti mně, designovanému konsulovi, nechránil jsem se veřejnou mocí, ale svou osobní bdělostí. Když jsi o posledních konsulských volbách chtěl na Martově poli zabít mne a ty, kteří se spolu s tebou ucházeli o konsulát, zmařil jsem tvé bezbožné pokusy zásahem ozbrojené pomoci svých přátel a nevolal jsem kvůli tomu občany do zbraní; zkrátka kdykoli jsi namířil na mne, odrazil jsem tvé výpady sám, třebaže jsem viděl, že by má smrt byla spojena s velkou pohromou celého státu.

Teď už však otevřeně útočíš na celou republiku, chceš přivolat zkázu a zpuštění na chrámy nesmrtelných bohů, na domy Říma, na život všech občanů, na celou Itálii. A tak, protože se ještě neodvažuji učinit to, co se nabízí především a co by bylo v souladu s plnou mocí, kterou jsem vybaven, a s přísnými zvyklostmi předků, učiním to, co je mírnější, přihlížíme-li k přisnosti, ale užitečnější, přihlížíme-li k veřejnému prospěchu. Vždyť dám-li tě popravít, bude v našem státě dál usazena ta banda ostatních spiklenců, kdežto uděláš-li to, k čemu tě už dávno vybízím, a odejdeš, odejde spolu s tebou i tvůj průvod a tím jako by byla z našeho města odčerpána silná vrstva usazeného kalu, který zamořuje stát.

Tak co, Catilino? Váháš snad udělat na můj rozkaz to, co jsi měl v úmyslu udělat sám od sebe? Nepřítel má odejít z města, to je rozkaz konsulův. Ptáš se, zda do vyhnanství? Poručit ti to nemohu, ale ptáš-li se mě na můj názor, doporučuji ti to.

6 Jakou přitazlivost může pro tebe ještě mít toto město, ve kterém kromě tvých spiklenců, těch ztracených existencí, není jediný člověk, který by se tě nebal, který by k tobě

nechtí nenávisť? Je nějaká domácí ničemnost, jejíž cejch by nebyl vypálen celému tvému životu? Je nějaká hanba spojená se soukromým životem, která by neposkvřňovala tvou pověst? Která nemravnost kdy byla cizí tvým očím, který zločin tvým rukám, která neřest celému tvému tělu? Našel by se mladík, zapletený tebou do sítí zkaženosti, před kterým jsi nenesl buď zbraň k zločinu, nebo pochodeň k chlípnosti?

A co tohle? Když jsi nedávno zavražděním své manželky uprázdnil svůj dům pro nový sňatek, nedoplnil jsi tento zločin dalším, jemuž se ani věřit nechce? To však přejdu mlčením, rád strpím, aby se o tom nemluvalo, protože bych si přál, aby nevyšlo najevo, že v této obci mohlo dojít k tak hrůznému činu nebo že takový čin nebyl potrestán. Nechám stranou i úplný krach tvého majetku, který visí nad tvou hlavou a který pocítíš o nejbližších idách, a přejdu k tomu, co se netýká ani tvé osobní hanby, kterou sis vysloužil svými neřestmi, ani tvých peněžních nesnází a domácích špín, ale nejvyšších státních zájmů a života a blaha nás všech.

Jakou příjemnost může pro tebe mít, Catilino, denní světlo pod tímto nebem nebo vzduch, který dýcháme, vš-li, že mezi přítomnými není ani jeden, kdo by nevěděl, že jsi posledního prosince za konsulátu Lepidova a Tullova stál na komiciu se zbraní v ruce, že jsi shromáždil bandu hrdlořezů na zavraždění konsulů a jiných předních mužů obce a že to nebylo tvé umoudření nebo tvůj strach, co učinilo přítrž tvému zločinnému šílenství, ale šťastná hvězda římského národa?

Tohle už však nechám být — vždyť to není neznámé, a není také málo zločinů, kterých ses dopustil později. Kolikrát jen ses pokusil zabít mě ještě jako designovaného konsula, kolikrát jako konsula už úradujícího! Kolika tvým úderům vedeným tak, že se zdálo, že není možné vyhnout se jim, jsem unikl jen malým uhnutím, jen o vlasek, jak se říká! Nic se ti nedaří, žádný úspěch nemáš, a přesto nepřestáváš pokoušet se a chtít.

Kolikrát ti byla vykroucena dýka z rukou, kolikrát ti nějakou náhodou vypadla a vysmekla se! A přece bez ní ne-

můžeš být jediný den. Nevím, jakými tajnými obřady a ktereému božstvu jsi ji zasvětil a zaslíbil, že považuješ za nezbytné vrazit ji konsulovi do hrudi.

7 Jakýpak je doopravdy tvůj nynější život? Chci už teď s tebou mluvit tak, aby se ukázalo, že nejsem ovlivněn nenávisť, jak bych měl být, ale milosrdenstvím, na které nemáš vůbec žádný nárok. Před chvílkou jsi přišel do senátu. Kdo tě z celého toho množství, z tak velkého počtu tvých přátel a známých pozdravil? Pokud lidská paměť sahá, nestalo se něco takového ještě nikomu, a ty ještě čekáš, až tě někdo potupí slovem, když jsi byl rozdrčen tím nejpřísnějším odsouzením, jaké může vynést pouze mlčení?

A co řekneš na to, že se po tvém příchodu vyprázdnila celá řada, v níž sedíš, že sis jen dosedl, a všichni bývali konsulové, které jsi víc než jednou určil k zavraždění, opustili svá sedadla a nechali je prázdná a holá? Ujasnil sis už, jaký postoj k tomu máš zaujmout?

Namouduši, kdyby se mě mí otroci tak báli, jako se bojí všichni občané tebe, byl bych přesvědčen, že musím opustit svůj dům — a ty nemyslíš, že bys měl opustit naše město? Kdybych cítil, že mě mí spoluobčané — i neprávem! — z něčeho tak vážného podezřívají a tak silně si mě hnusí, raději bych je neviděl než snášel jejich nepřátelské pohledy; naproti tomu ty, ačkoli uznáváš, že sis všeobecnou nenávisť právem a už dávno zasloužil, protože sis vědom svých zločinů, nemůžeš se odhodlat k tomu, abys šel z očí těm, jichž city a srdce zraňuješ, a zbavil je své přítomnosti?

Kdyby se tě tví rodiče báli a nenáviděli tě a kdyby se ti žádným způsobem nepodařilo usmířit je, věřím, že by ses někam odklidil, aby tě neviděli. Teď tě nenávidí vlast, která je společnou matkou nás všech, bojí se tě a už dlouhý čas je přesvědčena, že nemáš v hlavě nic jiného než jak na ni vztáhnout ruku jako matkovraha; nebudeš brát ohled na její autoritu? Neskloníš se před jejím úsudkem? Nelekněš se její síly?

Obrací se přímo k tobě a svým výmluvným mlčením jako by ti říkala:

„Po několik let nebyl spáchán žádný zločin, abys v něm

neměl prsty, nedošlo k žádnému skandálu, na němž bys neměl účast. Tobě jedinému prošlo bezrestně a svobodně hromadné vraždění občanů a týrání a olupování spojenců, ty jediný jsi byl schopen nejen pohrdat zákony a výroky soudů, ale dokonce je i převracet a rušit.

Tvé zločiny minulosti jsem snažela, jak to jen šlo, třebaže byly nenesitelné. Teď však celá trnu strachem jen kvůli tobě, při sebevětším zařinčení zbraní se lekám, že za tím je Catilina, zdá se mi, že nemůže být vymyšlen žádný úklad proti mně, na němž bys neměl svůj zločinný podíl, a to se už opravdu nedá vydržet. Proto odtud odejdi a zbav mě tohoto strachu, abych nezahynula, jestliže je oprávněný, a abych se konečně jednou přestala bát, jestliže je zbytečný.“

Kdyby s tebou, jak jsem řekl, vlast mluvila tak, jak jsem právě učinil já, neměla by dosáhnout splnění své žádosti, i kdyby nemožla použít síly? Co říci na to, že ses sám od sebe nabízel, že půjdeš do vězení? Že jsi prohlásil, že chceš bydlit u Marca Lepida, aby ses vyhnul podezření? Když tě nechtěl k sobě vzít, odvážil ses přijít ke mně a žádal jsi, abych tě střezil ve svém domě. A když jsi i ode mne dostal odpověď, že bych se nemožl cítit bezpečný pod jednou střechou s tebou, protože už žít s tebou v jednom městě je pro mne velkým nebezpečím, přišel jsi k praetorovi Quintovi Metellovi. Když tě i on odmítl, nastěhoval ses k svému kumpánu Marcu Metellovi, k člověku vskutku výtečnému. O něm sis zřejmě myslil, že bude nejsvědomitější ve střezení, nejbystřejší v podezírání a nejráznější v trestání. Jak asi daleko má od skutečného vězení a pout člověk, který sám sebe považoval za hodného střezení?

Za takového stavu věcí ty ještě váháš, Catilino, odejít do jiné země a svěřit výhnanství a samotě svůj život, zachráněný před mnoha spravedlivými a zaslouženými tresty, když už nejsi dost vyrovnaný na to, aby ses života vzdal?

„Podej návrh v senátě,“ říkáš. Tohle žádáš a prohlášeješ, že poslechněš, jestliže se senát dohodne na usnesení, že máš jít do výhnanství. Ne, takový návrh nepodám, to odporuje mým zvyklostem; učiním však něco jiného, abys pochopil, co si o tobě senátoři myslí.

Vyjdí z města, Catilino, osvobod' republiku od strachu, odejdi do vyhnanství, čekáš-li na toto slovo. Tak co? Nepozorujes jejich mlčení? Nerozumíš mu? Nechávací mě mluvit, nic na to neřikají. Čekáš ještě na schválení slovy, přestože můžeš jejich vůli zřetelně poznat z jejich mlčení?

Kdybych však byl něco podobného řekl tomuto znamenitému mladému muži Publiovi Sestiovi nebo tak významné osobnosti, jako je zde přítomný Marcus Marcellus, byl by na mne senát hned zde v chrámě vložil ruce a použil proti mně násilí, a to plným právem, vzdor mé konsulské hodnosti. Když však jde o tebe, Catilino, schvalují mě jednáni tím, že zůstávají klidni, vydávají své usnesení tím, že mě nechávají mluvit, křičí tím, že mlčí, a to nejen senátoři, jejichž autorita ti je zřejmě drahá, kdežto jejich život má pro tebe zcela nepatrnou cenu, ale i tamti římsí jezdcí, osoby nejčestnější a nejvýbornější, a všichni ostatní stateční občané stojící kolem senátu — před malou chvílí jsi sám mohl vidět jejich množství, poznat jejich city a slyšet jejich hlasy. Všechny ty lidi, jejichž ruce a zbraně již dlouhou dobu jen s potížením od tebe vzdalují, snadno přiměj k tomu, aby tě doprovodili až k branám, rozhodněš-li se opustit tato místa, o jejichž zničení už dávno usiluješ.

9 K čemu jsou však dobrá má slova! Tebe že by něco dokázalo zlomit? Ty že by ses napravil? Ty že bys pomýšlel na nějaký útěk? Ty že bys uvažoval o nějakém vyhnanství? Kéž by ti nesmrtelní bohové vnukli takovou myšlenku! Jak bych si to přál, přestože vidím, jaká bouře nenávisť mi hrozí, i když ne v této chvíli, dokud je vzpomínka na tvé zločiny ještě čerstvá, tedy rozhodně v budoucnosti, jestliže dostaneš strach z mých slov a rozhodneš se jít do vyhnanství. Stojí to však za to, jen kdyby tato pohroma zasáhla jen tebe a byla oddělena od ohrožení státu.

Na tobě však nelze žádat, aby tebou tvé přehmaty hnuly, aby ses zalekl zákonných trestů, abys ustoupil před politickými požadavky. Nejsi totiž takový, Catilino, aby tě smysl pro čest odvrátil od nějaké ničemnosti nebo strach od nebezpečí nebo rozvaha od záchvatu šilenství.

Proto jdi pryč, jak jsem ti už víc než jednou řekl, a namiř

si to přímou cestou do vyhnanství, chceš-li rozpoutat nezávist proti mně, svému osobnímu nepříteli, za kterého mě prohlásuješ. Jen stěží snesu lidské řeči, uděláš-li to, jen stěží unesu tu tíhu nenávisť, půjdeš-li do vyhnanství z konsulova popudu. Chceš-li však raději prokázat službu mé dobré pověsti a mé slávě, vyjdi odtud s celou tou neblahou bandou zločinců, uchyl se k Manliovi, pobídní k odboji ničemné občany, odděl se od slušných lidí, rozpoutej válku proti vlasti, chlub se svým bezbožným lotrovtvím, aby se ukázalo, že jsi odešel ne vyvržen mnou k cizím, ale vyzván k cestě ke svým.

Ačkoli proč bych tě vyzýval k cestě, když vím, že už jsi poslal napřed lidi, aby tě očekávali ozbrojeni u Fora Aureliova? Že jsi s Manliem dohodl a určil den? Když vím, žeš už poslal napřed onoho stříbrného orla, pro nějž byla v tvém domě zřízena hříšná svatyně a jenž, jak pevně doufám, přivede tebe i všechny tvé přívržence do záhuby a do hrobu? Ty že bys mohl být delší dobu bez toho orla, kterého jsi obvykle před svými výpravami za vražděním vyzýval, od jehož oltáře se často tahle tvá bezbožná pravice zvedla, aby sáhla na život spoluobčanů?

Půjdeš konečně jednou tam, kam tě už dávno táhla tvá ro bezuzdná a nepřítětná dychtivost. Tento krok ti věru nepůsobí bolest, ale neuvěřitelnou rozkoš. K takovému šilenství tě zrodila příroda, zakalily sklony a uchoval osud. Po klidném životě jsi nikdy netoužil, ale i válka ti byla vítaná jen tenkrát, když byla spojena se zločinem.

Teď ses dostal k bandě ničemů sehnané dohromady z lidí zkažených, kterým chyběj nejeden dary štěstěny, ale i naděje. Jaké chvíle radosti budeš prožívat v takové společnosti! Jak vrcholné potěšení tam dosáhneš! Budeš přímo uvídnut ani neuslyšíš jediného pořádného člověka! Jako příprava na takový život bylo myšleno to, co je označováno jako tvá tuhá průprava: ležet na holé zemi nejen při cihání na vhodnou příležitost ke smilstvu, ale i při přípravě ke spáchání zločinu, bdít nejen při chystání lécky klidnému spánku manželů, ale i majetku mírumilovných občanů.

Máš příležitost ukázat své pověstné snášení hladu, zimy, naprostého nedostatku všeho — brzy pocítíš, jak tě to všechno zmůže!

Aspoň to jsem dosáhl, když jsem tě připravil o možnost stát se konsulem, že můžeš spíš jako vyhnanec útočit na republiku než sužovat ji jako konsul a že tvé zločinné počinání může být nazýváno spíš lupičstvím než občanskou válkou.

11 Otcové a přisedlíci, teď prosím věnujte bedlivou pozornost mým slovům a uložte si je hluboko do svých srdcí a do svých myslí, abych zažehnal a odvrátil od sebe výtku vlasti, která by se mohla zdát oprávněná.

Dejme tomu, že by se mnou mluvila vlast, která mi je mnohem dražší než můj život, že by se mnou mluvila celá Itálie, celý stát takto:

„Co to děláš, Marcu Tullie? Ty jsi toho člověka odhalil jako veřejného nepřitele, ty vidíš, že zítra proti nám povede válku, ty víš, že je v nepřátelském táboře očekáván jako vrchní velitel, že to je podněcovatel zločinů, inspirátor spiknutí, pobuřovatel otroků a ničemných občanů, a přesto mu dovolíš odejít, takže to vypadá, ne jako bys ho propustil z města, ale pusť proti městu?“

Což neporučíš, aby byl uvržen do pout, aby byl odvláčen na smrt, aby byl potrestán tím nejvyšším trestem? Co jsi v tom brání? Zvyklost předků? Vždyť přece v tomto státě velmi často i soukromé osoby potrestaly smrtí zhoubené občany. Či zákony, které byly vydány o trestu smrti vyneseném nad římskými občany? Avšak v tomto městě ti, kteří odpadli od republiky, nikdy nepodrželi občanská práva. Či se bojíš nenávisť budoucnosti?

Báječně se odvděčujeme římskému národu, který tě tak brzy vynesl po všech stupních politické kariéry až k nejvyšší hodnosti, ačkoli jsi byl znám jen sám kvůli sobě a nedoporučovala tě vážnost tvých předků, jestliže kvůli něčím nenávisť nebo ze strachu z nějakého nebezpečí zanedbáváš blaho svých spoluobčanů.

Avšak máš-li už strach z nenávisť, měl by ses víc bát nenávisť vyvolané netečností a nedbalostí než přisností

a rázností. Nemyslíš, že až bude válkou pustošena Itálie, až budou plněna města, až budou hořet domy, budeš i ty zachvácen plameny nenávisť?“

Na tento nejsvětější hlas republiky a na názory těch lidí, 12 kteří smýšlejí stejně, bych chtěl stručně odpovědět.

Otcové a přisedlíci, kdybych považoval za nejlepší potrestat Catilinu smrtí, nebyl bych tomuhle mordýři dopřál ani hodinku života. Vždyť jestliže se vynikající osobnosti a nejvýznamnější občané nejen neposkvrnili krví Saturnina, Gracchů, Flacca a tolika jiných ještě před nimi, ale ještě si tím vydobyli čest, jistě jsem nemusel mít strach, že by zabít tohoto vraha občanů přivolalo v budoucnu nějakou nenávisť na mou hlavu. A i kdyby mi taková nenávisť doopravdy hrozila, přece jsem se vždy řídil zásadou, že nenávisť způsobenou správným jednáním nelze považovat za nenávisť, ale za slávu.

Jsou ovšem v tomto shromáždění také takoví, kteří buď nevidí, co nám hrozí, nebo to sice vidí, ale nepřiznávají; ti svým slabošským postojem poskytli živnou půdu Catilinovým nadějím a posílili spiknutí v jeho růstu tím, že v ně nevěřili. Jejich autorita by byla oporou mnoha lidem nejen nešlechetným, ale i nezkušeným, a ti by řekli, že jsem si počínal krutě jako nějaký despota, kdybych byl proti Catilinovi zakročil. Teď naproti tomu chápu, že dojde-li Catilina do Manliova tábora, kde je jeho cíl, nebude nikdo tak hloupý, aby neviděl, že došlo ke spiknutí, a nikdo tak zlovolný, aby to nepřiznal. Je mi jasné, že bude-li tento jediný zabít, bude tím nádor bující na těle republiky ve svém růstu na chvíli zastaven, avšak nebude odstraněn jednou provždy. Jestliže se však sám vyloučí, vyvede s sebou všechny své stoupence a na jedno místo shromáždí odevšad všechny ztroskotance života, bude vyhlazena a zničena nejen tato tak pokročilá choroba našeho státu, ale i kořen a semeno všeho zla.

Otcové a přisedlíci, už dlouho přece žijeme obklopeni 13 nebezpečím a úklady tohoto spiknutí, avšak jakýmsi řízením osudu všechny ty zločiny, celé to dávné šílenství a opovržlivost dozrály a proválly se v čas mého konsulátu. Bude-

li teď z tak velkého počtu lotrů odstraněn tento jediný, bude se nám možná po určité krátkou dobu zdát, že se nám v naší starosti a v našem strachu ulevilo, nebezpečí však bude trvat dál, bude uzavřeno hluboko v žilách a útrobách republiky. Bude to stejné jako s lidmi postiženými vážnou nemocí: když se třesou v žáru horečky, tu napijí-li se studené vody, často se jim zprvu zdá, že se jim ulevilo, za chvíli však přijde záchvat mnohem prudší a vážnější, a stejně tak se potrestáním tohoto individua dočasně uleví chorbě, kterou trpí stát, ale ta se potom bude tím prudčeji zhoršovat, protože zůstanou naživu ti ostatní.

Proto ať se vzdání neslechetní, ať se odloučí od řádných občanů, ať se shromáždí na jednom místě, ať je konečně od nás oddělí hradba, jak jsem už tolikrát řekl. Ať přestanou konsulovi ukládat o život v jeho vlastním domě, obstupovat stolec městského praetora, obléhat radnici s mečem v ruce, připravovat zápalné šípy a pochodné k podpálení města. Ať má konečně každý své politické přesvědčení napsané na čele.

Zaručuji se vám, otcové a přísedící, že tak velká bude bdělost nás konsulů, že tak velká bude vaše autorita, tak velká horlivost římských jezdců, tak velká jednotnos. všech řádných občanů, že po Catilinově odchodu uvidíte, jak jsou všechny jeho pleťichy odhaleny, postaveny do plného světla, potlačeny a potrestány.

Za těchto předzvěstí, Catilino, vydej se do té bezbožné a zločinné války a pomoz tím republice k nejvyššímu blahu, sobě k pohromě a zhoubě a ke zkáze těm, kteří se s tebou spojili k všemožným zločinům a k velezradě.

Ty, Iove, jehož chrám Romulus zasvětil týmiž auspiciemi jako město samo, jež nazýváme podle pravdy uchovavatelem našeho města a státu, odvracej tohoto i jeho druhy od chrámů svých i ostatních, od domů města a jeho hradeb, od života a statků všech občanů a stíhej zaživa i po smrti věčnými tresty nepřátele všech řádných lidí, škůdce vlasti, olupovatele Itálie, spojené vzájemně zločinnou smlouvou a bezbožným společenstvím.